

[...]

A pesti kiállítás bemutatásával párhuzamosan négy beszélgetést szerveztem, művészek, művészeti írók és művészetszervezők számára. E beszélgetések egyikét néhány héttel később Szoboszlai János, az általa vezetett dunaújvárosi Kortárs Művészeti Intézetben egy a Liget Galériában összegyűlt társaságnál szélesebb szakmai nyilvánosság bevonásával folytatta. Ennek témája a hazai kiállítási intézményrendszer alakulása volt, bár természetesen ennek kapcsán sokminden más is szóba került.

Eörsi István, aki az elmúlt hetekben a Narancsban levelezett Török Andrással – az MNKA főnökével –, a *Digitális Halhatatlanok* program kritikája kapcsán arról beszélt, hogy az államot és a művészetet ugyanúgy szét kell választani, ahogy az egyházat és az államot. Nyilván nem véletlen, hogy az irodalomban is az elmúlt negyven év halhatatlanjai kapcsán borult ki a bili. Teljesen nyilvánvaló, hogy a háború utáni évek művészet- és irodalomtörténetét igen gyorsan rendbe kellene tenni. Ez nemcsak cikkeket és tanulmányokat jelent, rádió és TV műsorokat, kiállításokat, képzőművészeti albumokat, hanem egy szakmai és egy társadalmi konszenzus kialakítását arra nézve, hogy is néz ki ezen évtizedek szellemi és művészeti, azaz kulturális földrajza, s ebben mit miért tartunk értékesnek. Ameddig ez nincs meg, addig elég sok döntés nem lesz magától értetődő – hanem bántó, sértő, igazságtalan, önkényes és elvtelen –, következésképpen kézzelvezérlésű marad a kultúrpolitika, illetve olyan merev és formális, ám ugyanakkor protekcionista a demokrácia, ami még azt a pici szakmai autonómiát is tönkreteszi, ami már a 80-as évek végére kialakult. A kézi vezérlésre jó példák a Műcsarnok igazgatóinak menesztései vagy a *Magyar Szalon '97* című kiállítás megrendezése körüli huzavona, ugyancsak a Műcsarnokban.

Ez a két út: vagy konszenzus és szakmai autonómia, amely képes magát megvédeni a politikai és más érdekcsoportok beavatkozásaival szemben; vagy az, ami eddig ment, hogy a politika – a politikai pártok mentén – megosztja a szakmai közvéleményt, és demokrácia helyett protekcionizmus van, káosz, hülyeség és sértődöttség.

¹ A Karnevál lelegejéről.

² Így a parlamenti képviselőválasztás és a kampány után azt hiszem, amellet sem mehetünk el szó nélkül, hogy egyetlen olyan politikusi megnyilatkozással sem találkozhattunk, amely legalább érintette volna mindazokat a problémákat, melyek két évvel az ezredforduló előtt (úgy nagyjából) e bolygó valamennyi lakóját egyformán érintik. Pedig nyilvánvaló, hogy Magyarország esetleges EU-csatlakozását csakis egy olyan perspektívából van értelme mérlegelni, amelyben tudomásul vesszük azokat az ökonómiai és ökológiai problémákat, amelyek egyikét sem lehet nemzeti keretek közt megoldani. Mindebből számomra úgy tűnik mintha a jelenlegi parlamenti pártok – épp úgy, ahogy az a NATO népszavazás esetében történt –, nem tartják eléggé érettnek a lakosságot ahhoz, hogy pro és kontra a valóságos premiszakkal szembesítsék, s ne csak üres szlogenekkel. És ez a jobbik feltételezés, mert a rosszabbik az, hogy mindezekkel maguk sincsenek tisztában. Ha ehhez hozzávesszük, hogy időközben a jövedelemkülönbségek oly mértékben megnöttek, hogy a lakosság közel egyharmada gyakorlatilag már most sincs abban a szociális helyzetben, hogy tájékozódni tudjon tágabb környezete dolgairól – következésképpen véleményét tudjon formálni és nyilvánítani azokról –, akkor azt hiszem, itt hamarosan egyre problematikusabb lesz demokráciáról beszélni. Főleg, ha politikusaink a létminimum környékén tengődők távolmaradását a parlamenti képviselőválasztás szavazóurnáitól az időjárással, a szorgos kerti munkával és a strandolással próbálják meg összefüggésbe hozni.

³ Ez volt a Lengyelország/Művészet 1945–1996 című kiállítás.

⁴ Néray Katalin és Beke László a *Hungary: Before and After* (Magyarország: Akkor és Most) című – 1993-ban Washingtonban, majd később a Kiscelli Múzeumban bemutatott – kiállítás katalógusában teljesen egybehangzóan azt írta, hogy az a fordulat, amit a politikában 1989–90 jelentett, a magyar művészetben már „a nyolcvanas évek közepén” (Néray) illetve „1984 körül” (Beke) megtörtént. Ezzel szemben az Artpool Nemzetközi Magyarország című kiállítását éppen 1984-ben tiltották be; Erdélyi Miklósnak csak 1986-ban, Hajjas Tibornak pedig 1987-ben mutatták be az első olyan kiállítását, ami már nem csak egy szűkebb nyilvánosság számára volt hozzáférhető. Elek Is-t egy utcai akciójáért 1988-ban vitték be az V. kerületi Rendőrkapitányságra, ahol azért szabályosan megverték; az Inconnu vagy Szentjóbby pedig, tudtommal, egészen a Magyar Népköztársaság megszűnéséig, azaz 1989-ig persona non grata maradt. De mindezen túl – s tényleg csupán egy-két részlettel eltekintve – a háború utáni magyar művészet története egyáltalán nincs feldolgozva.

Agnieszka Wołodzko

Légies mamut és súlyos felhő

Károlyi Zsigmond és Świerkiewicz Róbert kiállítása

Galeria Wyspa, Gdańsk
1998. május 8–június 4.

„(...) vajon a nehéz valóban szörnyű, a könnyű pedig valóban csodálatos? A legsúlyosabb teher ránk nehezedik, leroskadunk alatta, földhöz lapít bennünket. Csakhogy minden korok szerelmi költészetében a nő arra vágyik, hogy férfitest súlya nehezedjék rá. A legsúlyosabb teher tehát egyben az élet legnagyobb beteljesülésének a jelképe is. Minél nehezebb a teher, annál közelebb kerül életünk a földhöz, annál valószínűsőbb és igazabb. Ezzel szemben a teher teljes hiánya azt okozza, hogy az ember könnyebbé válik a levegőnél, immár csak félig valószínűs, s bár mozgatai szabadak, semmi jelentőségük sincs. Akkor hát mit válasszunk? A nehezet vagy a könnyűt?”

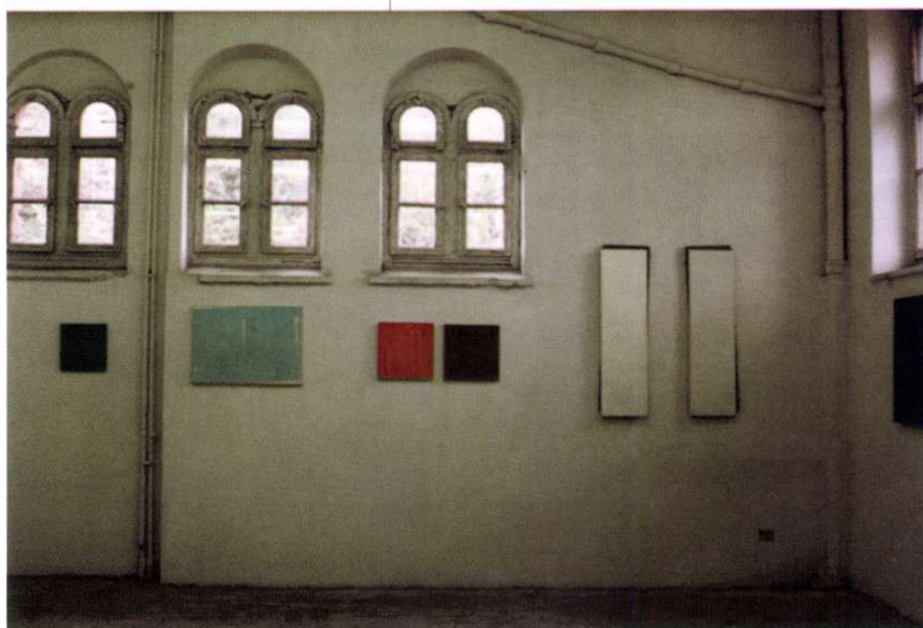
Nem ismerem a kortárs magyar művészetet. Kénytelen vagyok a tekintélyekre hagyatkozni. A Balkon lengyel számban Hajdu István azt írja, hogy e művészet legnagyobb problémája az érzékiesség és a lendület elvesztése.

Świerkiewicz Róbert

Károlyi Zsigmond

Károlyi Zsigmond

Kiállítás enteriőr • fotó: Świerkiewicz Róbert

